

differences, and tensions encountered in this mosque initiative would have made the story of Khankan's activism even more informative.

Khankan's book is also about Islamic feminism. The author says one of the goals of establishing the Mariam Mosque is to institutionalize Islamic feminism in Denmark. But how does Khankan understand Islamic feminism? Is it activism? Is it new knowledge that informs gender activism? Who is an Islamic feminist? These questions are not adequately answered, and Khankan's analysis of Islamic feminism somewhat lacks texture and substance. Furthermore, her re-reading of some of the (six) problematic gender verses in the Qur'an is unconvincing. For example, the Quranic verse 2:282 stipulates that for the contracting of commercial transactions two male witnesses or a male and two female witnesses are required. Khankan explains away this gender-based difference by arguing that the idea of the two women is to have one of them protect the other from being placed in a vulnerable position vis-à-vis the man. This is a reading that is unsubstantiated by any linguistic or contextual reading of the verse. A historical contextual reading of the verse could have been persuasive: in the 7th-century Arabia where few women were knowledgeable about or took part in trade, it might have made sense to privilege men as witnesses for commercial transactions. Furthermore, in re-interpreting the verses that are used as a basis for the prohibition of a marriage between a Muslim woman and a non-Muslim man, Khankan

fails to see the link to the juristic principle of a man's authority and guardianship over his wife, which would explain why exegetes and jurists were reluctant to have a marital union between a Muslim woman and a non-Muslim man who would then have authority and guardianship over her.

Notwithstanding, this is an engaging memoir of a Muslim woman activist in Denmark, written in accessible style.

**Mulki Al-Sharmani, Doc.
Senior Lecturer in Islamic
Theology
University of Helsinki**

ANABEL INGE
**The Making of a Salafi
Muslim Woman: Paths to
Conversion. Oxford: Oxford
University Press 2016.**
320 s.

The Making of a Salafi Muslim Woman: Paths to Conversion on seikkaperäinen etnografinen tutkimus salafistinaisten elämästä Lontoossa. Musliminaisten elämä, ja ennen muuta heidän pukeutumisenensa, on ollut poliittisen keskustelun ja uuden lainsäädännön kohteena 2000-luvun Euroopassa, mutta naisten oma ääni on jäänyt huomattavan pieneksi niin julkisessa keskustelussa kuin tutkimuskirjallisuudessaakin. Päähuivia ja kasvohuntua käyttävistä naisista on alkanut ilmestyä enenevässä määrin tutkimusta, mutta salafistinaisista tiedetään vain vähän. Anabel Ingen tutkimus vastaa siis todelliseen tarpeeseen.

Teoksen johdanto ja ensimmäinen varsinainen luku keskittyvät salafismin esittelyyn. Kyseessä

on konservatiivinen suuntaus, jossa pyritään palaamaan islamin puhtaaseen muotoon tukeutumalla vain Koraaniin, sunnaan eli perimätietoon profeetta Muhamadin elämästä sekä ensimmäisten muslimisukupolvien aikaan. Tämän päivän kysymyksiin tarvittavia vastauksia voivat luotettavasti antaa vain hyvin koulutetut muslimioppineet. Salafismiin kuuluu tiukka sukupuolten välinen erottelu, miehillä parta sekä naisilla peittävä löysä pukeutuminen, pään peittäminen ja monesti myös kasvohuntu eli niqab. Vaate-tuksen väri on musta.

Konservatiivisuus, erottuminen länsimaisesta yhteiskunnasta sekä linkittyminen Saudi-Arabiaan ja siellä harjoitettavaan wahhabismiin lienevät keskeiset syyt, miksi salafismi nähdään monesti länsimaissa potentiaalisenä turvallisuusuhkana. Ingen mukaan salafistit pääsääntöisesti irtisanoutuvat niin poliittisesta osallistumisesta kuin väkivallastakin, ja tämä koskee myös hänen tutkimiaan naisia ja moskeijoita. Epäpoliittisuus ja väkivallattomuus eivät kuitenkaan vastaa länsimaissa vallitsevaa näkemystä salafismista.

Luvussa kaksi Inge kuvaa kiehtovasti kenttätöitään, johon kuului osallistuvaa havainnointia salafistinaisten opintopiireissä, erilaisissa juhlatilaisuuksissa, seminaareissa ja konferensseissa sekä naisten kotona. Aineisto on kerätty pääasiallisesti Lontoossa, missä keskeisenä paikkana toimi Brixtonin moskeija. Inge osallistui naisten elämään kahden vuoden ja neljän kuukauden ajan. Etnografisten muistiinpanojen ohella aineisto koostuu yhteensä 23 salafistinaisen haastatteluista sekä lukuisista epävirallisemmista

haastatteluista. Osa naisista on syntyperäisiä muslimeita, osa käännynnäisiä.

Kenttätöön haasteiden kuvaus avaa lukijalle, miten vaikeaa voi olla tutkittavien luottamuksen saavuttaminen. Ennen Ingen kenttätöjensä Irossa-Britanniassa oli julkaistu kohua herättänyt dokumentti, jossa oli mukana myös Ingen tutkima Brixtonin moskeija. Dokumentissa salafistiksi tekeytynyt toimittaja kuvasi salaa muun muassa naisten opintopiirejä, mikä tekee ymmärrettäväksi sen, ettei ulkopuolisen tutkijan ollut helppoa saada naisia luottamaan itseensä. Inge kuvaa, millaisia asioita hänen tuli huomioida muun muassa vaatetuksessaan ja käyttäytymisessään sekä pohtii omaa rooliaan valkoisena agnostikkona karibialais- ja afrikkalaistaustaisten salafistitutkittaviensa keskuudessa.

Luku kolme keskittyy siihen, miten Ingen tutkimat naiset löysivät salafismin ja päätyivät sitoutumaan siihen. Kirjan otsikko on hieman harhaanjohtava siinä mielessä, että juuri matkan kääntymiseen voisi olettaa olevan kirjan fokuksessa, vaikkei näin olekaan. Salafismin löytäminen on pikemminkin yksi kirjan neljästä keskeisestä temasta, joista kolme muuta ovat salafismiin sitoutuminen, salafismi arjessa sekä avioliitto.

Ingen haastattelemissa naisista enemmistö oli syntyperäisiä muslimeja, jotka olivat saattaneet etsiä omaa tietänsä osallistumalla ensin esimerkiksi poliittista toimintaa ajaviin ryhmiin. Vähemmistö haastatteluista naisista oli käännynnäisiä. Uskonnon harjoittaminen naisten kodeissa oli ollut keskimäärin melko rajallista ja monissa tapauksissa kulttuu-

risten käytäntöjen värittämää. Jälkimmäisestä piirteestä salafismissa nimenomaisesti pyritään eroon. Yksi salafismin vetoaavaa koskevista mielenkiintoisista havainnoista on selkeiden sääntöjen houkuttelevuus. Salafismiin kuuluu tarkka ohjeistus oikeanlaisesta käytöksestä, joka ulottuu elämän pieniinkin yksityiskohtiin. Se, mikä ulkopuoliselle saattaa näyttytyä elämän kontrollointina, voi olla naisen mielestä tervetullutta selkeyttä.

Luvussa neljä käsitellään salafismiin sitoutumista eritoten opintopiireihin osallistumisen kautta. Salafismiin kuuluu olennaisena osana uskonnon opiskelu. Sitä voi tehdä monien internet-sivustojen sekä esimerkiksi kirjallisuuden avulla, mutta myös opintopiireihin (circles of knowledge) osallistumiseen kannustetaan. Opintopiireissä käydään läpi opettajan valitsemissa teoksissa. Opettaja käsittelee päivän tekstikatkelman, ja lopuksi on aikaa kysymyksille. Osallistujia kannustetaan vaatimaan opettajiltaan perusteluita opetukselleen: kaiken tulee perustua autenttisiin lähteisiin, eikä opettaja voi käyttää sellaisia ilmaisuja kuin ”minun mielestäni”. Opillisista kysymyksistä korostuu ennen muuta ehdoton monoteismi.

Siinä missä aiemmissa luvuissa käsitellään paljon salafismin opillisiä näkemyksiä oikeasta uskosta ja käytöksestä, tuo viides luku lukijan tosielämän tilanteiden eteen. Tiukoista ihanteista huolimatta salafistinaiset joutuvat neuvottelemaan oman uskonsa ja ympäröivän yhteiskunnan riiteyskohdissa. Tämä näkyy muun muassa koulutuksessa. Ingen tutkimille naisille oli tyypillistä haluta akateeminen koulutus,

mutta salafismin vaatimukset saivat monet heistä vaihtamaan opintojensa suuntaa sen jälkeen, kun he ryhtyivät harjoittamaan uskontoaan. Monen mielenkiinto suuntautui kasvatusalalle, jossa on mahdollista työskennellä pienten lasten kanssa ilman vaatimusta sukupuolten pitämisestä erillään.

Peittävä pukeutuminen, erityisesti niqabin käyttäminen, yhdistetään länsimaaisessa julkisessa keskustelussa edelleen herkästi pakkoon. Taustalla ajatellaan olevan aviomiehen, isän, veljien tai ympäristön painostus tai jopa uhkailu – melkein mitä vain paitsi naisen oma vapaa tahto. 2010-luvulla on julkaistu jonkin verran tutkimuskirjallisuutta, joka tuo kasvonsa peittävien naisten omaa ääntä kuuluville. Näissä tutkimuksissa peittävä pukeutuminen näyttyy hyvinkin vapaaehtoisena, ja Anabel Ingen tutkimus vahvistaa tätä hallitsevan diskursusin vastaista näkemystä.

Naisten kuvaukset perheiden reaktioista ovat karua luettavaa. Yksi isä ajoi tyttärensä ulos kodistaan tämän pukeutumisen takia, toinen sylki tyttärensä päälle ja huusi: ”Fuck your religion!” Vanhemmat ja sukulaiset näkivät naiset ekstremisteinä, jotka vain hankkisivat itselleen hankaluuksia salafismin takia. Niin perheeltä, suvulta kuin tuntemattomiltakin saamiensa kommenttien takia osa naisista luopui niqabista, mutta muuten he eivät olleet valmiita neuvottelemaan peittävästä pukeutumisestaan.

Ingen tutkimuksen kiehtovin osuus koskee avioliittoa, jota käsitellään luvussa kuusi. Edellisen luvun tapaan kirjoittaja osoittaa elävästi, kuinka salafistien tiukat idealit muuntuvat käytännön ti-

lanteissa ja kuinka naiset monesti toteuttavat pikemminkin niiden henkeä kuin kirjainta. Salafistinaiset haluavat pääsääntöisesti naimisiin toisen salafistin kanssa. Uskonnollisen suuntauksen ohella puolison valintaan vaikuttaa kuitenkin myös etnisyys, ja esimerkiksi somalien tapauksessa moni pyrkii löytämään puolison jopa samasta klaanista. Käytännössä tämä ei ole helppoa.

Puolison löytäminen on monimutkainen prosessi, jossa turvaudutaan niin älypuhelimiin kuin sukulaisiin ja ystäviinkin. Sukupuolten välisen erottelun vuoksi kasvatusten tapaaminen ei ole suotavaa ilman holhoojan läsnäoloa, ja tapaaminen järjestetäänkin vasta tarkan tiedonkeruuprosessin jälkeen. Tapaamisen järjestämistä puolestaan vaikeutti toisinaan muun muassa se, että salafistien avioliittoprosessin tarkka sääntely saattoi olla huoltajana toimivan isän tai veljen mielestä kerrassaan naurettava. Myös avioliittojärjestelyissä naiset jäivät monesti ilman perheidensä tukea.

Johtopäätöksissään Inge pohjaa salafismin tulevaisuutta Isossa-Britanniassa. Haasteita tulee niin suuntauksen sisältä kuin sen ulkopuoleltakin. Yksi merkittävä ulkopuolelta tuleva haaste on ollut jo aiemmin mainittu salafismin ja väkivaltaisen jihadismin välillä nähty yhteys, joka on johtanut epäluuloihin myös salafismia kohtaan. Sisäpuolisista haasteista voidaan puolestaan mainita näkemuserot siitä, tuleeko salafismissa pitäytyä ehdottomasti autenttiseksi katsotuissa lähteissä vai onko salafismia sittenkin mahdollista tulkita edes jossain määrin myös paikallisen kontekstin kautta.

Selkein kritiikkiä ansaitseva asia Ingen teoksessa koskee hänen tekemiään vertailuja ennen muuta uusien uskonnollisten liikkeiden parissa tehtyyn tutkimukseen. Vertailu on mielekästä, sillä monet näistä liikkeistä vaativat salafismin tavoin vahvaa sitoutumista seuraajiltaan. Lisäksi myös niihin kohdistuu runsaasti uhkakuvia ja stereotyyppioita. Valitettavasti nämä vertailut jäävät lähes poikkeuksetta kovin lyhyiksi, joskin mielenkiintoisiksi maininnoiksi ja huomioiksi. Tässä muodossa ne eivät anna lukijalle paljonkaan – lähinnä kevyen pintaraapaisun aiheeseen – eivätkä siten oikein puolusta paikkaansa teoksessa. Tämä on harmillista, sillä syvemmälle menevä vertailu olisi luultavasti tuonut esiin mielenkiintoisia yhtymäkohtia.

The Making of a Salafi Muslim Woman on sujuvasti kirjoitettu, johdonmukainen ja selkeä teos, jota lukee hetkittäin melkein kuin romaania. Inge onnistuu erinomaisesti pyrkimyksessään tarjota rikas etnografinen kuvaus siitä, mitä on olla salafistinainen Isossa-Britanniassa. Teosta voi suositella lämpimästi islamia ja siihen liittyviä kysymyksiä opiskeleville ja tutkiville, mutta se toimii myös erinomaisena oppaana etnografisesta tutkimuksesta kiinnostuneille.

**Johanna Konttori, FT
Yliopistonlehtori, Uskonto ja digitaalinen maailma
Helsingin yliopisto**

**SOFIA HÄGGMAN
Hilma Granqvist:
Antropolog med hjärtat i
Palestina. Skrifter utgivna
av Svenska folkskolans vän-
ner 208. SFV:s biografiserie
11. Helsinki: SVF 2016.
345 s.**

”Väitöskirjan kirjoittaminen koruista ei vaadi suurta älykkyyttä tai syvällistä ajattelua ja voi silti onnistua.” Näin tunnettu Vanhan testamentin professori Hugo Gressmann motivoi nuorta suomalaista Hilma Granqvistia 1920-luvun alussa, kun tämä kertoi väitöskirjasuunnitelmistaan. Korut eivät Granqvistia kuitenkaan innostaneet; hän halusi tutkia eläviä ihmisiä ja näiden elämää. Määrätietoisena Granqvistin tavoitteena oli päästä Palestiinaan, joka tuolloin oli Brittiläisen kansainyhteisön mandaattialue. Lopulta hänen onnistui viettää Palestiinassa kolme tutkimusjaksoa, joiden aikana hän teki urauurtavaa antropologista kenttätutkimusta Artasin kylässä. Tutkimuksista syntyi paitisi väitöskirja myös useita muita julkaisuja: *Marriage Conditions in a Palestinian Village I–II* (1931, 1935), *Birth and Childhood among the Arabs* (1947), *Child Problems among the Arabs* (1950) sekä *Muslim Death and Burial: Arab Customs and Traditions Studied in a Village in Jordan* (1965).

Hilma Granqvistia (1890–1972) pidetään yhtenä nykyaikaisen antropologian edelläkävijöistä, joka kehitti itsenäisesti kenttätutkimuksen metodeja, erityisesti osallistuvaa havainnointia. Omana aikanaan hän oli kuitenkin aliarvostettu – etenkin Suomessa, jossa hänellä oli vaikeuksia saada väitöskir-